5. SINIF SOSYAL BİLGİLER · EVİMİZ DÜNYA SUNUSU

Kapı Komşumuz Sekiz Devlet

Kara komşularımızın yerini, başkentlerini ve bağımsızlık sembollerini araştırıyoruz.

ÖĞRENME ÇIKTISI SB.5.2.4 Ülkemize kara sınırı olan komşu devletler hakkında bilgi toplayabilme

Tevfik Teker · CC BY 3.0 · Wikimedia Commons

GİRİŞ

Merak edelim

Sınırımızın öbür yanında hangi devletler var? Onlar hakkında neler biliyoruz?

Bir devletin bağımsız olduğunu hangi sembollerden anlarız?

5N1K SORU KARTI: MERAK ETTİĞİN BİR SORUYU YAZ

Kim?
Kara komşularımız kimlerdir?

Ne?
Bağımsızlık sembolü ne demektir?

Nerede?
Komşularımız ülkemizin neresinde?

Ne zaman?
Bir bilgi ne zaman eskir?

Nasıl?
Bilginin doğruluğunu nasıl anlarız?

Neden?
Komşularımızı neden tanımalıyız?

GİRİŞ

Yol haritamız

1
Sınırlar ve komşular
Sekiz kara komşumuz, yönleri, Nahçıvan

2
Bağımsızlık sembolleri
Bayrak, millî marş, para, resmî dil

3
Bilgi toplayalım
Kaynak, doğrulama, bilgi kartı

4
Komşularımızı tanıyalım
Başkentler, bayraklar, afiş görevi

5
Özet ve tekrar
Kavramlar, doğru-yanlış, test, kim bilecek

1

BÖLÜM 1

Sınırlarımız ve komşularımız

Ülkemiz nerede bitiyor, komşularımız nerede başlıyor? Haritaya birlikte bakalım.

Sınır | Komşu devlet | Kara ve deniz sınırı | Sekiz kara komşusu | Yönler | Nahçıvan

Evimizin de ülkemizin de komşuları var

Evimizin yanında **komşularımız** oturur. Selamlaşır, gerektiğinde yardımlaşırız.

Ülkeler de yan yanadır. Toprağı bizim toprağımıza değen devletler **komşu devletlerimizdir**.

İki devletin toprağını **sınır** ayırır. Sınır, bir ülkenin bittiği, ötekinin başladığı yerdir.

Komşu evler gibi komşu ülkeler de **iyi geçinirse** herkes huzurlu olur.

KAVRAM · SINIR

Bir devletin topraklarını komşu devletlerin topraklarından ayıran çizgi.

Haritadaki sınır çizgileri yeryüzünde de çizili midir?

✓ **Hayır. Sınırlar anlaşmalarla belirlenir. Yerde bazen bir nehir, bazen sınır taşları ya da tel örgü sınırı gösterir.**

Kara sınırı, deniz sınırı

Ülkemizin **üç yanı** denizlerle çevrilidir. Bu yüzden komşularımızla karada da denizde de sınırlarımız var.

Kara sınırı

- İki devletin **toprakları** birbirine değer.
- Bazen bir **nehir** boyunca uzanır: Edirne'de Meriç Nehri gibi.
- Ülkemizin **sekiz** devletle kara sınırı var.

Deniz sınırı

- Aradaki **deniz**, iki devletin kıyılarını ayırır.
- Denizde de her devletin **söz sahibi** olduğu bir alan vardır.
- Bazı kara komşularımızla **denizde de** komşuyuz.

Bu derste toprağı toprağımıza değen kara komşularımızı tanıyacağız.

Sayılarla kara komşularımız

Türkiye'nin **sekiz** devletle kara sınırı var: İkisiyle Trakya'da, altısıyla Anadolu'da.

8 komşu

Ülkemizle kara sınırı olan devlet

2 komşu

Sınırımız Trakya'da: Yunanistan ve Bulgaristan

6 komşu

Sınırımız Anadolu'da: Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan, İran, Irak, Suriye

Sekiz komşunun yerini haritada görelim

Haritada sekiz kara komşumuz

Başkentimiz Ankara Kara komşumuz

Noktalar komşuların yönünü gösterir, başkentlerini değil. Ülke sınırları çizilmemiştir.

1. **Batıda** Yunanistan, **kuzeybatıda** Bulgaristan var.
2. **Kuzeydoğuda** Gürcistan var.
3. **Doğuda** Ermenistan, Azerbaycan'ın Nahçıvan bölgesi ve İran var.
4. **Güneyde** Irak ve Suriye var.

KAVRAM · KOMŞU DEVLET

Ülkemizle ortak sınırı olan, toprakları bizim topraklarımıza değen devlet.

Hem karadan hem denizden komşu

Yunanistan

Ege Denizi'nde ve Akdeniz'de de komşumuz.

Bulgaristan

Karadeniz'de de komşumuz.

Gürcistan

Karadeniz'de de komşumuz.

Suriye

Akdeniz'de de komşumuz.

Ermenistan neden deniz komşumuz olamaz?

✓ **Çünkü Ermenistan'ın hiçbir denize kıyısı yoktur.**

Bu dört devletle aramızda hem kara hem deniz sınırı var.

ETKİNLİK · DİLSİZ HARİTA

Dilsiz haritada komşularımız

Üzerinde yer adı yazmayan bir Türkiye haritası al. Komşularımızı doğru yönlere yerleştir.

1. Haritaya **yön okunu** çiz; ana ve ara yönleri yaz.
2. Başkentimiz **Ankara**'yı işaretle.
3. Sekiz komşunun adını **doğru yöne** yaz.
4. Denizden de komşu olan dört devletin kıyısını **maviye** boya.
5. Haritanı atlasla **karşılaştır**, yanlışını düzelt.

KAVRAM · GÖRECELİ KONUM

Bir yerin başka yerlere göre durumu. Ör. "Bulgaristan, ülkemizin kuzeybatısındadır."

Ülkemizin tam kuzeyinde neden kara komşumuz yok?

✓ **Kuzeyimizde Karadeniz var. Karadeniz'in öbür kıyısındaki ülkelerle kara sınırımız yoktur.**

Azerbaycan'la sınırımız: Nahçıvan

Azerbaycan'la kara sınırımız, ona bağlı **Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti** üzerindendir.

Nahçıvan ile Azerbaycan'ın geri kalanı arasında **Ermenistan** toprakları vardır.

Nahçıvan'la sınırımız, kara sınırlarımızın **en kısasıdır**. Iğdır ilimiz Nahçıvan'a komşudur.

Azerbaycan'ın resmî dili **Azerbaycan Türkçesidir**; dillerimiz birbirine çok yakındır.

KAVRAM · ÖZERK

Bir devlete bağlı olduğu hâlde kendi iç işlerini kendisi yöneten.

Nahçıvan hangi üç ülkeyle çevrilidir? Atlasta bulalım.

✓ **Türkiye, Ermenistan ve İran.**

Sınırdaki illerimizden örnekler

Bazı illerimiz bir komşu devlete, bazıları birden fazla komşuya sınırdır.

1. **Edirne:** Yunanistan'a ve Bulgaristan'a sınır
2. **Artvin:** Gürcistan'a sınır, Karadeniz kıyısında
3. **Iğdır:** Ermenistan'a, Nahçıvan'a ve İran'a sınır
4. **Hakkâri:** İran'a ve Irak'a sınır
5. **Hatay:** Suriye'ye sınır, Akdeniz kıyısında

KAVRAM · SINIR İLİ

Toprağı komşu bir devletin toprağına değen il. Ör. Edirne, Hatay.

Yaşadığın il bir sınır ili mi? Değilse sana en yakın sınır ili hangisi?

Sınırda neler olur?

BUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

Nöbetteki askerler

Kara sınırlarımızı gece gündüz askerlerimiz korur. Sınırdan izinsiz geçilemez.

KAVRAM

Sınır kapısı

Yolcuların ve yüklerin kontrolden geçerek komşu ülkeye geçtiği yer.

SORU

Yolculuğa hazırlık

Komşu bir ülkeye giden yolcu, sınır kapısında hangi belgeyi gösterir?

✓ **Pasaportunu ya da o ülkenin kabul ettiği geçerli bir kimlik belgesini.**

GÖRSEL KAYNAK · SINIR

Meriç'in üzerinde bir sınır kapısı

İpsala Sınır Kapısı'nda Meriç Nehri üzerindeki köprü, Edirne

Köprü **Meriç Nehri**'nin üzerinde. Nehir burada Yunanistan'la sınırımızı oluşturur.

Köprünün üzerinde iki komşunun **bayrakları** yan yana dalgalanıyor.

İki tarafta da **askerler** nöbet tutar. Araçlar ve yolcular kontrolden geçer.

Fotoğrafta ülkemizin bittiği yeri bulabilir misin?

Bayrakların olduğu yerde korkulukların rengi değişir. Kırmızı-beyaz kısım bizim tarafımız, mavi-beyaz kısım Yunanistan'ın tarafıdır.

Sınırları ve komşuları tanımak

Sınırlarımızı ve komşularımızı tanımak bize ne kazandırır?

Sınırlarımızı tanırız.	Vatanımızın nerede başlayıp bittiğini, devletimizin nerede söz sahibi olduğunu öğreniriz.
Komşularımızın dilini ve kültürünü öğreniriz.	Ön yargılardan uzaklaşır, dostluklar kurarız.
Komşularımızla ticaret ve turizm yaparız.	Ürün alıp satarız; iki ülke de kazanır.
Ortak sorunlarda birlikte çalışırız.	Afet gibi zor günlerde birbirimize yardım ederiz.

2

BÖLÜM 2

Bağımsızlığın sembolleri

Bayrak, marş, para ve dil bir devlet için neden bu kadar önemli?

Bağımsızlık · Bayrak · Millî marş · Para birimi · Resmî dil · Saygı

Bağımsız devlet ne demek?

Bağımsız bir devlet kararlarını **kendisi verir**; başka bir devletin buyruğunda değildir.

Her bağımsız devletin **kendine ait** bayrağı, millî marşı, parası ve resmî dili vardır.

Bu ortak işaretler bir milleti **bir arada tutar**, ona güç verir.

Bir bayrağı görünce ya da bir marşı duyunca hangi devlete ait olduğunu **tanırız**.

KAVRAM · BAĞIMSIZLIK SEMBOLÜ

Bir devletin bağımsızlığını ve kimliğini gösteren bayrak, millî marş, para birimi, resmî dil gibi ortak işaretler.

Olimpiyatlarda kazanan sporcunun ülkesini nereden anlarız?

Ödül töreninde ülkesinin bayrağı göndere çekilir, millî marşı çalınır.

Bağımsızlığımızın sembolleri

Bayrak

Devleti ve milleti temsil eder. Bizimki **beyaz ay yıldızlı al bayrak**.

Millî marş

Milletin duygularını dile getirir. Bizimki **İstiklâl Marşı**.

Para birimi

Alışverişte kullanılan resmî paradır. Bizimki **Türk lirası**.

Resmî dil

Devlet işlerinde ve okullarda kullanılır. Bizimki **Türkçe**.

Bu sembollerden hangilerini bugün okulda gördün ya da duydun?

Bu semboller her devlette farklıdır; bir devleti ötekilerden ayırır.

Anayasamız ne diyor?

Anayasamızın **3. maddesi** devletimizin dilini, bayrağını, millî marşını ve başkentini belirler. Bu madde **değiştirilemez**.

1. Dili **Türkçedir**.
2. Bayrağı, **beyaz ay yıldızlı al bayraktır**.
3. Millî marşı **İstiklâl Marşı**'dır.
4. Başkenti **Ankara**'dır.

KAVRAM · ANAYASA

Devletin nasıl yönetileceğini ve temel kurallarını belirleyen en üstün yasa.

Sence bu maddenin değiştirilmesi neden yasaklanmıştır?

✓ **Çünkü dil, bayrak, marş ve başkent devletin kimliğidir; milletin ortak değeridir.**

İstiklâl Marşı'nın hikâyesi

MİLLÎ MÜCADELE YILLARI

Bir marş aranıyor

Askere ve millete güç verecek bir marş için yarışma açıldı. Gelen **724** şiirin hiçbiri beğenilmedi.

12 MART 1921

Mehmet Âkif'in şiiri

Mehmet Âkif Ersoy ricalar üzerine marşı yazdı. TBMM, şiiri **İstiklâl Marşı** olarak kabul etti.

SORU

Sence neden?

Cephedeki askerler için bir marş neden bu kadar önemliydi?

✓ **Marş; umut, cesaret ve birlik duygusu verir. Bağımsızlık kararlılığını herkese duyurur.**

Al bayrağımız

- Bayrağımız **al** zemin üzerinde **beyaz ay yıldızdan** oluşur.
- Okullarda, resmî binalarda ve törenlerde **göndere çekilir**.
- Bize bu vatan için verilen **emekleri ve fedakârlıkları** hatırlatır.
- Yırtık, solmuş ya da kirli bayrak asılmaz; bayrağımıza **özen** gösteririz.

KAVRAM · GÖNDER

Bayrak çekilen uzun direk.

> *Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;*
>
> İstiklâl Marşı'nın ilk dizesi · Mehmet Âkif Ersoy

Örnek olay: Yere serilen bayrak

ÖRNEK OLAY · EYLÜL 1922

İzmir'de bir köşk

İzmir'in kurtuluşundan sonra Mustafa Kemal Paşa'nın kalacağı köşkün girişine bir Yunan bayrağı serilmişti.

SORU

Ne yaptı?

Sence Mustafa Kemal bayrağın üzerinden geçti mi? Tahmin edelim.

✓ **Geçmedi. Bayrağın yerden kaldırılmasını istedi; ona göre bayrak bir milletin şerefiydi.**

SORU

Ne öğreniyoruz?

Bu olay başka milletlerin sembolleri hakkında bize ne anlatıyor?

✓ **Kendi bayrağımızı sevdiğimiz gibi başka milletlerin bayraklarına da saygı göstermeliyiz.**

Her milletin sembolü değerlidir

Kendi sembollerimize saygı

- İstiklâl Marşı okunurken **kıpırdamadan**, saygıyla dururuz.
- Bayrağımızı **yere değdirmeyiz**.
- Türkçemizi **doğru ve güzel** kullanırız.

Başka milletlerinkine saygı

- Bir maçta rakibin marşını **sessizce** dinleriz.
- Hiçbir ülkenin bayrağını **küçümsemeyiz**.
- Başka dillerle ve kültürlerle **alay etmeyiz**.

Kendi sembollerine saygı duyan, başkalarının sembollerine de saygı gösterir.

ETKİNLİK · GÖZLEM

Sembol avı

Bir gün boyunca çevrende bağımsızlık sembollerini ara ve gördüklerini not et.

1. Okulunda ve sokağında **bayrağımızı** nerelerde gördün?
2. Hangi törenlerde **İstiklâl Marşı**'nı söylüyoruz?
3. Bir **banknotun** ya da madenî paranın üzerinde neler var?
4. Ailene sor: Komşu ülkelerden hangisinin **bayrağını** tanıyorlar?

KAVRAM · GÖZLEM

Bir şeyi dikkatle izleyip gördüklerini not ederek bilgi toplamak.

Banknotlarımızın ön yüzünde kimin portresi var?

✓ **Atatürk'ün portresi. Paranın değeri de üzerinde yazılıdır.**

3

BÖLÜM 3

Bilgi toplayalım

Bir komşumuzu araştırırken hangi kaynaklara bakarız? Bilginin doğru olduğundan nasıl emin oluruz?

Araştırma adımları · Yazılı kaynak · Görsel kaynak · Dijital kaynak · Doğrulama · Bilgi kartı

Araştırmanın adımları

Kaynaklarını belirle: Hangi kitaplara, haritalara, sitelere bakacaksın?

↓

Bilgileri bul: Başkent, bayrak, dil, para ve yön bilgilerini topla.

↓

Doğrula: Bulduğun bilgiyi başka güvenilir kaynaklarla karşılaştır.

DOĞRULADIKTAN SONRA

Kaydet

Bilgi kartını doldur, kaynaklarını yaz.

Paylaş

Afiş hazırla, sınıfa tanıt.

KAVRAM · ARAŞTIRMA

Bir konuyu öğrenmek için kaynaklardan bilgi toplayıp bu bilgileri değerlendirme.

Üç tür kaynak

Bilgi toplarken farklı türde kaynakları birlikte kullanmak işimizi kolaylaştırır.

Yazılı
Ders kitabı, ansiklopedi, dergi, gezi kitabı

Görsel
Atlas ve haritalar, fotoğraf, bayrak görseli, belgesel

Dijital
Resmî kurumların siteleri, dijital atlas, e-kitap

Bir komşumuzun Türkiye'ye göre yönünü öğrenmek için hangi kaynağa bakarsın?

✓ **Haritaya. Atlas ya da güvenilir bir dijital harita, yönü ve sınırları gösterir.**

Hangi kaynağa güvenebiliriz?

Güvenilir kaynak

- Kimin hazırladığı **belli**: bir kurum ya da bir uzman
- Bilgileri **güncel**; basım ya da güncelleme tarihi var
- Başka güvenilir kaynaklarla **aynı** bilgiyi veriyor

Dikkat edilecek kaynak

- Yazanı ya da tarihi **belli değil**
- Yalnızca bir **sosyal medya** paylaşımı
- Başka hiçbir kaynakta **doğrulanamıyor**

İki kaynak farklı bilgi veriyorsa ne yaparsın?

✓ **Kaynakların tarihlerine bakarım, üçüncü bir güvenilir kaynağı açarım, öğretmenime danışırım.**

GÖRSEL KAYNAK · HARİTA

Haritadan bilgi toplamak

Siyasi haritalar ülkeleri, sınırları ve başkentleri gösterir. Haritayı okurken üç şeye bakarız:

Yön oku

Kuzeyi gösterir. Komşunun hangi yönde olduğunu buna göre söyleriz.

Lejant

Haritadaki işaret ve çizgilerin ne anlama geldiğini açıklar.

Ölçek

Haritadaki uzunluğun gerçekte kaç kilometre olduğunu gösterir.

Haritada başkentler nasıl gösterilir? Atlasının lejantına bak.

✓ **Başkentler çoğu zaman diğer şehirlerden farklı, özel bir işaretle gösterilir. Hangi işaret olduğunu lejant söyler.**

ETKİNLİK · ARAŞTIRMA PLANI

Araştırma sorularımı yazıyorum

Araştıracağın komşuyu seç. Bulmak istediğin bilgileri soru olarak yaz.

1. **Başkenti** neresi?
2. **Bayrağında** hangi renkler ve şekiller var?
3. Resmî **dili** ve **para birimi** ne?
4. Ülkemizin hangi **yönünde**, hangi illerimize komşu?
5. Bu bilgileri hangi **kaynaklarda** arayacağım?

KAVRAM · KAYNAK

Bir bilgiyi edindiğimiz kitap, harita, internet sitesi ya da kişi.

İPUCU

Her soruya defterinde bir kutu ayır; bulduğun cevabın yanına kaynağını yaz.

ETKİNLİK · BİLGİ KARTI

Örnek bilgi kartı: Gürcistan

Başkenti

Tiflis

Yönü

Kuzeydoğumuzda; Artvin ve Ardahan’a komşu

Bayrağı

Beyaz zemin üzerinde beş kırmızı haç

Resmî dili

Gürcüce

Para birimi

Lari

Deniz

Karadeniz’de de komşumuz

ETKİNLİK · DOĞRULAMA

Örnek olay: Leva mı, avro mu?

SORU

Hangisi doğru?

Ela’nın eski atlasında Bulgaristan’ın parası “leva” yazıyor. Kerem’in baktığı yeni sitede ise “avro” yazıyor.

✓ **Bulgaristan 1 Ocak 2026’da avroya geçti. Atlas eski olduğu için bugün geçerli bilgi avrodur.**

KAVRAM

Güncel bilgi

Bugün de geçerli olan bilgi. Kaynağın tarihine bakarak anlarız.

SORU

Ne öğrendik?

Bir bilgiyi kaydetmeden önce kaynağın neyine bakmalıyız?

✓ **Tarihine. Para birimi gibi bilgiler zamanla değişebilir.**

Bilgileri nasıl kaydederiz?

Bulduğun bilgileri düzenli kaydedersen afişini hazırlarken işin kolaylaşır.

1. Bilgileri **bilgi kartına** ya da defterine yaz.
2. Her bilginin yanına **kaynağını** not et.
3. Bilgiyi kopyalama; **kendi cümlelerinle** yaz.
4. Bayrağı ve haritayı **çizerek** ekle.
5. Sona **kaynakçanı** yaz: kitap ya da site adı, tarih.

KAVRAM · KAYNAKÇA

Bir çalışmada yararlanılan kaynakların listesi.

Kaynağını yazmak neden önemlidir?

Okuyan, bilginin nereden geldiğini görür ve isterse kontrol eder. Başkasının emeğine de saygı göstermiş oluruz.

Örnek olay: Yiğit'in araştırması

> *İran'ı araştırdım. Önce okul kütüphanesinde atlasa baktım, sonra öğretmenimin önerdiği bir siteye girdim. İki kaynakta da başkent Tahran yazıyordu; içim rahatladı.*
>
> **Yiğit** 5. sınıf öğrencisi

Yiğit araştırmanın hangi adımlarını izledi? Sen neyi farklı yapardın?

YİĞİT'İN ADIMLARI

1. Kaynaklarını seçti: atlas, ansiklopedi, resmî bir site.
2. Başkent, bayrak, dil ve para bilgilerini buldu.
3. Her bilgiyi iki kaynakta karşılaştırdı.
4. Bilgi kartını doldurdu, kaynakçasını yazdı.

4

BÖLÜM 4

Komşularımızı tanıyalım

Bulduğun bilgileri karşılaştır: Komşularımızın başkentleri, dilleri, paraları ve bayrakları.

Başkentler | Trakya'daki komşular | Kafkasya'daki komşular | Doğu ve güney | Bayrak bilmeceleri | Afiş görevi

Başkent ne demek?

Başkent, bir devletin **yönetim merkezi** olan şehirdir.

Ülkemizde TBMM, Cumhurbaşkanlığı ve bakanlıklar **Ankara**'dadır.

Ankara, **13 Ekim 1923**'ten beri başkentimizdir.

Başkent her zaman en kalabalık şehir değildir. En kalabalık şehrimiz **İstanbul**'dur.

KAVRAM · BAŞKENT

Bir devletin yönetim merkezi olan, devlet kurumlarının bulunduğu şehir.

Hangi komşumuzun başkenti Hazar Denizi kıyısındadır? Atlasta bulalım.

✓ **Azerbaycan'ın. Başkenti Bakü, Hazar Denizi kıyısındadır.**

Trakya'daki iki komşumuz

Trakya'daki sınırımızın öbür yanında iki komşumuz var.

Yunanistan

- Başkenti **Atina**
- Resmî dili Yunanca, parası **avro**
- Batımızda; Ege ve Akdeniz'de de komşumuz

Bulgaristan

- Başkenti **Sofya**
- Resmî dili Bulgarca, parası **avro**
- Kuzeybatımızda; Karadeniz'de de komşumuz

Bu iki komşumuz neden aynı parayı kullanıyor?

✓ **İkisi de Avrupa Birliği üyesidir. Avro, birliğin pek çok üyesinin ortak parasıdır.**

Kafkasya'daki üç komşumuz

Kuzeydoğu ve doğu sınırımızın öbür yanında Kafkasya'nın üç devleti var.

Gürcistan

Başkenti Tiflis. Dili Gürcüce, parası lari. Karadeniz'de de komşumuz.

Ermenistan

Başkenti Erivan. Dili Ermenice, parası dram. Denize kıyısı yok.

Azerbaycan

Başkenti Bakü. Dili Azerbaycan Türkçesi, parası manat. Sınırımız Nahçıvan üzerinden.

Hangi komşumuzun dilini en kolay anlarız? Neden?

✓ **Azerbaycan'ın. Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesi aynı dilin kollarıdır.**

Doğu ve güneydeki üç komşumuz

Doğuda İran, güneyde Irak ve Suriye var. En uzun kara sınırımız Suriye iledir.

İran

Başkenti Tahran. Resmî dili Farsça, parası riyal. Doğu komşumuz.

Irak

Başkenti Bağdat. Resmî dilleri Arapça ve Kürtçe, parası dinar.

Suriye

Başkenti Şam. Dili Arapça, parası Suriye lirası. Akdeniz'de de komşumuz.

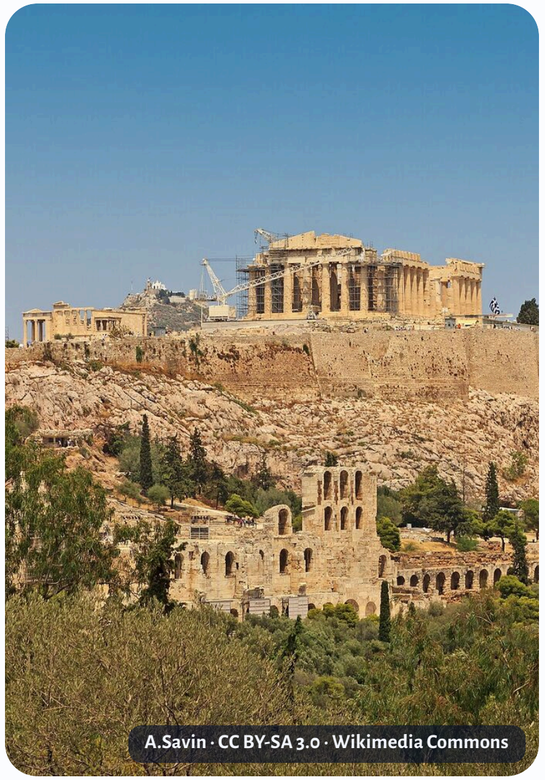
İran'a sınırı olan illerimizden birini söyleyebilir misin?

✓ Iğdır, Ağrı, Van ya da Hakkâri.

GÖRSEL KAYNAK · BAŞKENTLER

Komşu başkentler: Atina'dan Erivan'a

Her başkentin herkesin tanıdığı bir yapısı ya da manzarası vardır. Fotoğraflara bakalım.

A.Savin · CC BY-SA 3.0 · Wikimedia Commons

Atina · Yunanistan

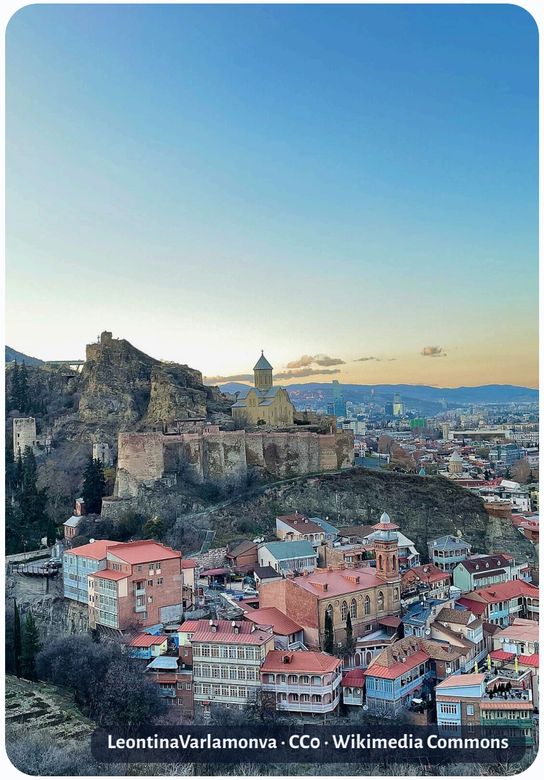
Akropolis tepesi ve Parthenon Tapınağı

Matti Blume · CC BY-SA 4.0 · Wikimedia Commons

Sofya · Bulgaristan

Aleksandr Nevski Katedrali

LeontinaVarlamonva · CCo · Wikimedia Commons

Tiflis · Gürcistan

Narikala Kalesi ve eski şehir

Vyacheslav Argenberg · CC BY 4.0 · Wikimedia Commons

Erivan · Ermenistan

Cumhuriyet Meydanı ve Hükûmet Binası

GÖRSEL KAYNAK · BAŞKENTLER

Komşu başkentler: Bakü'den Şam'a

AlixSaz · CC BY-SA 4.0 · Wikimedia Commons

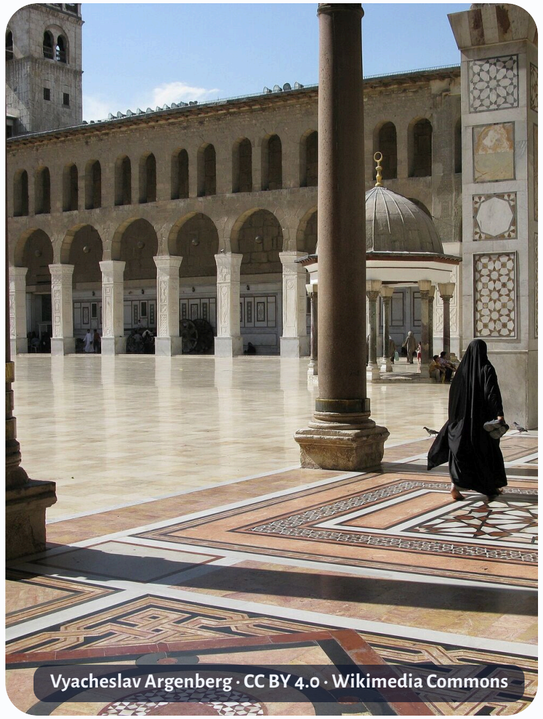
Bakü · Azerbaycan
Eski şehir İçerişehir'deki Kız Kalesi

Bernard Gagnon · CC BY-SA 4.0 · Wikimedia Commons

Tahran · İran
Azadi (Özgürlük) Kulesi

Taisir Mahdi · CC BY-SA 4.0 · Wikimedia Commons

Bağdat · Irak
Müstansıriye Medresesi (13. yüzyıl)

Vyacheslav Argenberg · CC BY 4.0 · Wikimedia Commons

Şam · Suriye
Emevi Camii'nin avlusu

Bu sekiz başkentten hangisini görmek isterdin? Onu hangi kaynaklardan araştırırsın?

ETKİNLİK · BAYRAKLAR

Bayrak bilmecesi: Hangi komşumuz?

BAYRAK 1

Mavi ve beyaz

Mavi ve beyaz yatay çizgiler; sol üst köşede mavi zemin üzerinde beyaz bir haç.

✓ Yunanistan

BAYRAK 2

Ay ve yıldız

Mavi, kırmızı, yeşil şeritler; ortada beyaz ay ve sekiz köşeli yıldız.

✓ Azerbaycan

BAYRAK 3

Üç renk

Yukarıdan aşağıya beyaz, yeşil ve kırmızı üç şerit.

✓ Bulgaristan

Bayrak bilmecesi: Devam edelim

BAYRAK 4

Turuncu şerit

Yukarıdan aşağıya kırmızı, mavi ve turuncu üç şerit.

✓ Ermenistan

BAYRAK 5

Yeşil yazı

Kırmızı, beyaz, siyah şeritler; beyaz şeridin ortasında yeşil bir yazı.

✓ Irak

BAYRAK 6

Ortada amblem

Yeşil, beyaz, kırmızı şeritler; ortada kırmızı bir amblem.

✓ İran

Komşularımızla bağlarımız

Ticaret

Sınır kapılarından her gün yük taşıyan tırlar geçer.

Kültür ve turizm

Benzer yemeklerimiz, şarkılarımız var; birbirimizi ziyaret ederiz.

Ortak nehirler

Fırat ve Dicle ülkemizden doğup Suriye'ye ve Irak'a akar.

Yardımlaşma

1999 depremlerinde Türkiye ve Yunanistan birbirine yardım ekibi gönderdi.

Komşularla iyi ilişkiler neden herkes için yararlıdır?

✓ **Barış korunur, ticaret ve turizm gelişir; zor günlerde yardımlaşılır.**

ETKİNLİK · PERFORMANS GÖREVİ

Komşumu tanıtıyorum: Afiş

Gruplar hâlinde bir kara komşumuzu tanıtan afiş hazırlayın ve sınıfa sunun.

1. Sınıfça **sekiz grup** kurun; her grup bir komşuyu üstlensin.
2. Afişte ülkenin **başkenti, dili, parası** ve ülkemize göre **yönü** yer alsın.
3. **Bayrağını** çizin; ülkenin yerini küçük bir **haritada** gösterin.
4. Bilgileri **iki kaynakta** doğrulayın, kaynaklarınızı afişin altına yazın.
5. Afişinizi **2–3 dakikada** sınıfa tanıtın.

KAVRAM · AFİŞ

Bir konuyu kısa yazılar ve görsellerle duyuran, duvara asılan büyük kâğıt.

DEĞERLENDİRME

Afişler doğruluk, düzen, görsellik ve sunum yönünden **dereceli puanlama anahtarıyla** değerlendirilir.

ETKİNLİK · SUNUM

Afişimizi sunarken

Plan yap

Kim neyi anlatacak? Sırayı önceden belirleyin.

Yerini göster

Komşunun yerini haritada parmağınla göster.

Açık konuş

Sınıfa dön, yüksek ve anlaşılır sesle konuş.

Kaynağını söyle

Bilgileri nereden bulduğunu sonunda belirt.

Arkadaşlarının sunumunu dinlerken sen ne yapabilirsin?

- [x] Dikkatle dinler, merak ettiğimi sorarım; sonunda emeklerini takdir ederim.

Kartlarımıza dönelim

SORU

Cevabını bulduk mu?

Derse başlarken yazdığın 5N1K sorusunun cevabını ve kaynağını söyle.

✓ **Örnek: Bilginin doğruluğunu nasıl anlarız? En az iki güvenilir kaynakta karşılaştırarak.**

KAVRAM

Kanıt

Bir cevabın doğru olduğunu gösteren bilgi ya da belge.

SORU

Soru kaldı mı?

Cevabını bulamadığın bir soru varsa onu hangi kaynakta arayabilirsin?

5

BÖLÜM 5

Özet ve tekrar

Önce kavramları ve sekiz komşumuzu hatırlayalım, sonra kendimizi deneyelim.

Anahtar kavramlar | Sekiz komşu | 6 doğru-yanlış | 6 test sorusu | Kim bilecek?

Anahtar kavramlar

Sınır

Bir devletin topraklarını komşu devletlerinkinden ayıran çizgi.

Komşu devlet

Ülkemizle ortak sınırı olan devlet. Kara komşumuz sekiz tanedir.

Göreceli konum

Bir yerin başka yerlere göre durumu. Ör. Suriye ülkemizin güneyindedir.

Bağımsızlık sembolü

Bir devleti tanıtan bayrak, millî marş, para birimi, resmî dil gibi işaretler.

Başkent

Bir devletin yönetim merkezi olan şehir. Bizimki Ankara.

Özet: Sekiz kara komşumuz

Yunanistan

Batıda · Başkenti Atina

Bulgaristan

Kuzeybatıda · Başkenti Sofya

Gürcistan

Kuzeydoğuda · Başkenti Tiflis

Ermenistan

Doğuda · Başkenti Erivan

Azerbaycan

Doğuda, Nahçıvan üzerinden · Başkenti Bakü

İran

Doğuda · Başkenti Tahran

Irak

Güneyde · Başkenti Bağdat

Suriye

Güneyde · Başkenti Şam

Doğru mu, yanlış mı?

Türkiye'nin kara sınırı olan altı komşusu vardır.

✓ Doğru

✗ Yanlış

Yanlış

Kara komşularımız sekiz tanedir: Yunanistan, Bulgaristan, Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan (Nahçıvan), İran, Irak ve Suriye.

Doğru mu, yanlış mı?

Azerbaycan'la kara sınırımız, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti üzerindendir.

✓ Doğru

✗ Yanlış

✓ **Doğru**

Nahçıvan, Azerbaycan'a bağlı özerk bir bölgedir ve Iğdır ilimize komşudur.

Doğru mu, yanlış mı?

Gürcistan, ülkemizin kuzeybatısındaki komşumuzdur.

✓ Doğru

✗ Yanlış

✗ **Yanlış**

Gürcistan kuzeydoğumuzdadır. Kuzeybatıdaki kara komşumuz Bulgaristan’dır.

Doğru mu, yanlış mı?

Yunanistan ve Bulgaristan aynı para birimini kullanır.

✓ Doğru

✗ Yanlış

✓ **Doğru**

İki komşumuz da avro kullanır. Bulgaristan 1 Ocak 2026'da avroya geçmiştir.

Doğru mu, yanlış mı?

İstiklâl Marşı, TBMM tarafından 12 Mart 1921'de kabul edilmiştir.

✓ Doğru

✗ Yanlış

✓ **Doğru**

Sözleri Mehmet Âkif Ersoy'a ait olan marş, o günden beri millî marşımızdır.

Doğru mu, yanlış mı?

Araştırmada yararlandığımız kaynakları not etmemize gerek yoktur.

✓ Doğru

✗ Yanlış

✗ **Yanlış**

Kaynakları not ederiz; böylece bilgi kontrol edilebilir ve başkalarının emeğine saygı gösterilir.

ÇÖZ BAKALIM

Soru 1 / 6

Aşağıdaki komşularımızdan hangisi ülkemizin doğusunda yer alır?

A Yunanistan

B Bulgaristan

C Suriye

D İran ✓

Cevap D. İran doğu komşumuzdur. Yunanistan batıda, Bulgaristan kuzeybatıda, Suriye güneyde yer alır.

2

ÇÖZ BAKALIM

Soru 2 / 6

Komşu devletler ve başkentleri eşleştirilmiştir. Hangisi yanlıştır?

A Gürcistan – Tiflis

B Irak – Şam

C Ermenistan – Erivan

D İran – Tahran

Cevap B. Irak'ın başkenti Bağdat'tır. Şam, Suriye'nin başkentidir.

ÇÖZ BAKALIM

Soru 3 / 6

Bayrak	→	Al bayrak
Millî marş	→	İstiklâl Marşı
Para birimi	→	...?...

Ece, ülkemizin bağımsızlık sembollerinden bazılarını bir şemaya yazdı.

Şemadaki "?" yerine aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

A Türk lirası ✓

B Ankara

C Türkçe

D Cumhuriyet

Cevap A. Para birimimiz Türk lirasıdır. Türkçe resmî dilimiz, Ankara başkentimiz, cumhuriyet ise yönetim şeklimizdir.

4

ÇÖZ BAKALIM

Soru 4 / 6

Ali, İran hakkında iki kaynak buldu. Birinci kaynağın yazarı ve tarihi belli değil. İkincisi, bu yıl güncellenmiş resmî bir kurumun sitesi.

Ali'nin yapması gereken en doğru davranış hangisidir?

A. Yazarı belli olmayan kaynaktaki bilgileri hemen kullanmak

B. Hiçbir kaynağa bakmadan bilgileri tahminle yazmak

C. Bilgileri resmî kurumun sitesiyle karşılaştırıp doğrulamak ✓

D. Daha kısa olduğu için birinci kaynağı tercih etmek

Cevap C. Güvenilir bir kaynağın yazarı ve tarihi bellidir. Bilgiler böyle bir kaynakla karşılaştırılarak doğrulanır.

5

ÇÖZ BAKALIM

Soru 5 / 6

Aşağıdaki komşularımızdan hangisiyle deniz sınırımız da vardır?

A Ermenistan

B Gürcistan ✓

C Irak

D İran

Cevap B. Gürcistan'la Karadeniz'de de komşuyuz. Diğer seçeneklerdeki komşularla aramızda yalnızca kara sınırı var.

ÇÖZ BAKALIM

Soru 6 / 6

1999’da önce Türkiye’de, sonra Yunanistan’da büyük depremler oldu. İki ülkenin kurtarma ekipleri birbirinin yardımına koştu.

Bu olay aşağıdakilerden hangisine örnektir?

A Sınır kapılarının kapatılmasına

B Para birimlerinin değişmesine

C Komşular arasında yardımlaşmaya ✓

D Komşular arasında ticaret yarışına

Cevap C. Zor günlerde birbirine destek olan komşular iyi ilişkiler kurar. Ortak sorunlar iş birliğiyle aşılır.

Kim bilecek?

1 Ortak sınırımız bulunan devletlere ne ad verilir?	✓ Komşu devlet
2 Başkenti Sofya olan kara komşumuz hangisidir?	✓ Bulgaristan
3 En uzun kara sınırımız hangi komşumuzladır?	✓ Suriye

KAPANIŞ

Gelecek derse hazırlanalım

- **Miras ne demektir? Bir toplum gelecek kuşaklara neler bırakır?**
- **İlimizde yüzyıllardır ayakta duran bir yapı biliyor musun?**
- **Bir türkü, bir yemek ya da bir el sanatı da miras olabilir mi?**
- **UNESCO hangi eserleri korumak için çalışır?**

İPUCU

İlindeki tarihî bir yapının, bir el sanatının ya da bir geleneğin fotoğrafını çek veya resmini çiz; derse getir.

KAPANIŞ

Kaynaklar ve notlar

Öğrenme çıktısı	MEB Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı: 5. sınıf, 2. öğrenme alanı (Evimiz Dünya), SB.5.2.4.
Kaynak	MEB 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı (2026-2027) kapsamına göre özgün olarak yazılmıştır.
Kitap dışı bilgiler	Anayasa'nın 3. ve 4. maddeleri, Bulgaristan'ın avroya geçişi (1 Ocak 2026), Suriye'nin bayrak değişikliği (2024–2025), 1999 depremleri, sınır illeri, başkentlerin simge yapıları ve komşuların dil ve bayrak bilgileri genel kaynaklardan eklenmiştir.
Harita	Natural Earth kıyı verisiyle çizildi. Noktalar komşuların yönünü gösteren yaklaşık konumlardır; ülke sınırları gösterilmemiştir.
Kurgusal örnekler	Ela, Kerem, Yiğit, Ece ve Ali adlı öğrenciler kurgusaldır.

KAPANIŞ

Görsel kaynakları

Kapıkule Sınır Kapısı, Edirne (Bulgaristan sınırı)
Tevfik Teker · CC BY 3.0 (creativecommons.org/licenses/by/3.0) · Wikimedia Commons: Kapıkule Border Crossing Point - panoramio.jpg

Akropolis tepesi ve Parthenon Tapınağı, Atina
A.Savin · CC BY-SA 3.0 (creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0) · Wikimedia Commons: Attica 06-13 Athens 50 View from Philopappos - Acropolis Hill.jpg

Narikala Kalesi ve eski şehir, Tiflis
LeontinaVarlamonva · CC0 · Wikimedia Commons: Fortress and Old Town of Tbilisi at dusk, Tbilisi, Georgia.jpg

Kız Kalesi, İçerişehir, Bakü
AlixSaz · CC BY-SA 4.0 (creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0) · Wikimedia Commons: Maiden Tower in Baku 2015.jpg

Müstansıriye Medresesi'nin avlusu, Bağdat
Taisir Mahdi · CC BY-SA 4.0 (creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0) · Wikimedia Commons: (3) المدرسة المستنصرية في بغداد.jpg

İpsala Sınır Kapısı'nda Meriç Nehri üzerindeki köprü, Edirne (2007)
KIZILSUNGUR · CC BY-SA 3.0 (creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0) · Wikimedia Commons: İpsalasınırkapısı.JPG

Aleksandr Nevski Katedrali, Sofya
Matti Blume · CC BY-SA 4.0 (creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0) · Wikimedia Commons: Cathedral, Sofia (P1070747).jpg

Cumhuriyet Meydanı ve Hükûmet Binası, Erivan
Vyacheslav Argenberg · CC BY 4.0 (creativecommons.org/licenses/by/4.0) · Wikimedia Commons: Yerevan, Republic Square of Yerevan 2, Armenia.jpg

Azadi (Özgürlük) Kulesi, Tahran
Bernard Gagnon · CC BY-SA 4.0 (creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0) · Wikimedia Commons: Azadi Tower, Tehran.jpg

Emevi Camii'nin avlusu, Şam
Vyacheslav Argenberg · CC BY 4.0 (creativecommons.org/licenses/by/4.0) · Wikimedia Commons: The Umayyad Mosque, Great Mosque of Damascus, Damascus, Syria.jpg